

із оброблення деревини та виробництва виробів з неї. Приріст продукції у 2004 р. проти попереднього року склав 45,3%, у 2005 – 32,2%, у 2006 р. – на 7,9%.

У хімічній і нафтохімічній промисловості динаміка виробництва була нестабільною: 2004 р. приріст продукції становив 9,9%, починаючи з червня 2005 р. спостерігалось зниження обсягів на 14,7% у 2006 р. відставання вдалося подолати та досягти приросту продукції на 13,1%.

Підприємства хімічної і нафтохімічної промисловості займають значну питому вагу в обсязі реалізованої промислової продукції області, яка впродовж 2004-2006 рр. становила від 12 до 18%.

IV. Висновки. В області в основному забезпечено виконання прогнозних показників Програми розвитку промисловості області на 2004-2011 роки заходів.

Аналіз інвестиційної діяльності регіону показав, що у 2006 році на відміну від попереднього року досягнуто позитивної динаміки приросту обсягів інвестицій в основний капітал. Найбільш активно інвестується розвиток промисловості.

У покращенні інвестиційного клімату, як свідчить аналіз, потрібно розраховувати на власний (в тому числі регіональний) ресурс, але й активно працювати з іноземними інвесторами, створюючи на Прикарпатті особливо

привабливі умови для їх роботи. Це завдання може бути успішно вирішене через співпрацю, з одного боку, підприємств різних форм власності, а з іншого, – через взаємодію влади та підприємництва.

Основною умовою стабілізації і подальшого стійкого розвитку економіки регіону є підйом інвестиційної активності у промисловості, що потребує пошуку, залучення та акумуляції фінансових ресурсів для виконання інвестиційних програм та проектів.

1. Інвестиційне забезпечення економіки Івано-Франківщини у 2006 році / Головне управління статистики в Івано-Франківській обл. Івано-Франківськ, 2007р. – 16 ст.

2. Програма розвитку інвестиційної діяльності в Івано-Франківській області на період до 2011 року. Рішення обласної Ради від 29.12.2006. – № 16 – 7/2006 р. – 103 с.

3. Програма розвитку промисловості області на 2004-2011 рік. Рішення обласної Ради від 14.09.2004. – № 449 – 12/2004 р. – 110 с.

4. Статистичний щорічник Івано-Франківської області за 2006 р./ Головне управління статистики в Івано-Франківській обл./ За ред. М.М. Колімбровського – Івано-Франківськ, 2007 р. – 502 ст.

In the article the analysis of investment situation is carried out in the economy of region of Prikarpat'skogo during for (2000-2006) some time past and found out tendencies and dynamics of its development, and also certainly priorities of industrially investment policy.

Левандівський О.Т.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Узагальнюються проблеми інвестиційних процесів в Україні, обґрунтовується теза щодо принципової нерівнозначності впливу різних видів інвестицій на економічне зростання. Висувається пропозиція доповнити класифікацію інвестиційних вкладень з погляду стимулювання ними економічної активності в країні.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, портфельні інвестиції.

I. Вступ. У багатьох публікаціях і дисертаціях натрапляємо на твердження, що пробле-

ма, якій присвячується те чи інше дослідження, «недостатньо охоплена увагою економічної науки». Стосовно питань, пов'язаних з інвестиціями, для такого твердження нема ніяких підстав – питання, пов'язані з ними не лише активно дебатуються в науковому середовищі, але й жваво обговорюються громадськістю, їм присвячується значна частина рішень виконавчої і законодавчої влади. Питанням інвестиційної діяльності присвячено не лише величезний масив статей у фахових часописах і наукових збірниках, але й значна кількість монографічних досліджень в Україні

[6; 9; 11; 12; 15; 17; 26; 19; 22; 24; 26; 31; 35].

З інвестиційної проблематики вже в новому столітті українськими науковцями захищено ряд докторських дисертацій з різних напрямків економічної науки [7; 10; 18; 21; 33; 34]. Стосовно наукового доробку, то варто вказати на значний обсяг літератури з цього питання і в близькій для нас Російській Федерації [1; 2; 4; 5; 13; 23].

II. Постановка завдання. Показово, що інвестиційна проблематика серед науковців не вважається надто дискусійною. Абсолютна більшість фахівців визнають обсяг інвестицій найважливішою передумовою економічного зростання, однак одноставно визначають цей обсяг як вкрай незадовільний протягом усіх років української незалежності, хоч уже вісім років наша держава впевнено тримається на висхідній стадії економічного циклу, темпи зростання ВВП навіть при значній нерівномірності за роками поступаються лише «азійським тиграм» і утримують Україну у верхніх рядках рейтингу економічної активності серед розвинутих країн світу.

У теорії фінансових ринків під інвестиціями розуміють не вкладення у матеріальне виробництво чи хоча б збільшення будь-якого уречевленого майна, а будь-які грошові вкладення, здійснені заради отримання прибутку, тобто так, як його розуміють у західній літературі: «...Інвестиції (від лат. *investio* — одягаю) означають довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку» [16].

III. Результати. Загально визнано, що інвестиції є основою економічного зростання, причому не лише прямі вкладення у виробничий сектор, але також і інвестиції у сферу нематеріального виробництва, причому «загальносвітова тенденція полягає в тому, що значення їх надалі в нарощуванні економічного потенціалу зростає»[28]. Як спеціально підкреслюється, було б неправильно пов'язувати зростання національного доходу тільки з виробничими інвестиціями, хоча очевидно, що вони безпосередньо визначають збільшення виробничих потужностей і випуску продукції [3]. Що ж стосується власне виробництва, то інвестиції складають матеріальну й інтелектуальну основу його розвитку[28].

Фактично, інвестицією вважається будь-яке вкладення коштів, якщо воно принесе прибуток їх власникові, не пов'язуючи його з тими наслідками, які має реальне втілення цих вкладень для економіки в цілому.

Це розуміння прямо впливає з основного мотиву учасників сучасної ринкової економіки – прагнення до отримання прибутку. Його не можна вважати чимось новим для науки, ще К. Маркс з притаманною йому категоричністю і чіткістю формулювань писав: «Капіталізується кожний регулярно повторюваний дохід, причому його нараховують за середньою процентною ставкою як дохід, який приносив би капітал, наданий у позику з таким процентом»[25]. При цьому нещадний критик капіталізму просто вказував на це явище як на загальновідомий факт, що не потребує додаткових пояснень.

Тобто, для самого інвестора загальне спрямування і конкретний об'єкт інвестиційного вкладення не має значення — його цікавить лише отримання прибутку, зрозуміло, за умови прийняттого ступеня ризику.

Однак це зовсім не означає, що виключно такою метою – стимулювати будь-які інвестиції – має керуватися держава у своїй інвестиційній політиці, тим більше — підпорядковувати цьому стимулюванню свою економічну політику.

Між тим, є певні підстави вважати, що прагнення до отримання інвестицій за будь-яку ціну займає надто важливе місце у формуванні державної економічної стратегії в Україні. Більше того, воно конкретизується у відвертому випрохуванні інвестиційних коштів з-за кордону, які нібито єдині здатні вивести нашу країну на світовий рівень економічної могутності й добробуту.

Показовим доказом поширеності цього уявлення є твердження, сформульоване в одній з численних кандидатських дисертацій з інвестиційної проблематики: «...Піднесення технологічного рівня вітчизняного виробництва, забезпечення конкурентоспроможності національної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, збільшення експортного потенціалу країни без широкомасштабного залучення капіталу з-за кордону просто неможливе»[14].

Подібні сподівання можна характеризувати не інакше, як наївність. Інвестиції, як і кредити, в ринкових умовах зовсім не є «благодійною допомогою». Вони вкладаються для того, щоби отримати прибуток – і ніякої іншої мети немає, тим більше – підтримувати потенційного конкурента. Треба розуміти, що коли капітал вивозять з благополучної багаті країни в нерозвинуту і бідну, то роблять це лише з міркувань вигоди. Фінансова теорія з цього приводу має величезний теоретичний доробок, в якому до найменших тонкощів враховано співвідношення ризику і дохідності у всіх мислимих ситуаціях.

Сподівання виключно на зарубіжну допомогу виникли ще в радянські часи. Незадовго до остаточного розпаду СРСР Указом Президента СРСР «Про іноземні інвестиції в СРСР» від 26 жовтня 1990 р. було закладено перші підвалини для залучення в країну іноземних коштів, а саме:

- можливість створення як спільних підприємств, так і підприємств зі 100-відсотковою участю іноземного капіталу;

- можливість портфельних інвестицій шляхом придбання акцій та інших цінних паперів радянських підприємств іноземними інвесторами;

- можливість довгострокової оренди майна та землі іноземними інвесторами;

- надання іноземним інвестиціям не менш сприятливого режиму, ніж для інвестицій вітчизняних юридичних та фізичних осіб;

- можливість вільного реінвестування прибутку іноземних інвесторів, отриманого в радянських карбованцях, а також можливість його переведення за кордон.

З метою активізації інвестиційної діяльності за участю іноземних інвесторів передбачалася можливість створення зон спільного підприємництва. Ці положення знайшли своє відображення у законодавстві пізніше.

10 грудня 1990 р. Верховною Радою СРСР були прийняті Основи законодавства про інвестиційну діяльність в СРСР. У них було визначено коло можливих суб'єктів інвестиційної діяльності (ст. 4), встановлено основний правовий документ, який мав регулювати взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності – договір (угода) (ст. 7), перед-

бачено положення про гарантії прав інвесторів та захист інвестицій. Саме в цьому законодавчому акті вперше було передбачено, що інвестиції не можуть бути безкоштовно націоналізовані, щодо них не можуть бути застосовані заходи, рівні за наслідками націоналізації. Радянським Союзом були укладені й ратифіковані 14 двосторонніх договорів про сприяння та захист іноземних інвестицій (з Фінляндією, Бельгією та Люксембургом, Великою Британією, ФРН, Францією, Нідерландами, Канадою, Італією, Австрією, КНР, Іспанією, Швейцарією, Туреччиною, Республікою Корея). Однак до розпаду СРСР іноземні інвестиції в радянську економіку, як і слід було очікувати, не полилися «нестримним потоком».

Не відбулося цього і в незалежній Україні. Однак за всі роки незалежності не можна знайти жодного значимого проекту українського уряду або політичної програми, які б не передбачали надію на іноземні інвестиції та сподівання на їх вирішальну роль у справі розвитку вітчизняної економіки. Іноді складається враження, що залучення іноземних інвестицій – не засіб для вирішення актуальних проблем української економіки, а самостійна мета, настільки важлива, що для її досягнення варто навіть поступитися національними інтересами. На початку 90-х років в нашій державі була оцінена потенційна місткість вітчизняного інвестиційного ринку. Були сподівання, що Україна за перші 8–10 років незалежності отримає 40–50 млрд. дол. зарубіжних інвестицій, освоєючи по 5–8 млрд. дол. щорічно. Очікувалося, що відношення інвестицій до ВВП щороку становитиме не менше 25%. Очікувалося, що відношення обсягу іноземного інвестування до ВВП буде не меншим за 5% щороку (насправді цей показник фактично не піднімався вище 2%).

Вже в перші роки незалежності було висунуто ідею створення спеціальних (вільних) зон на території України, де іноземним інвесторам забезпечувався б максимально сприятливий режим. Термін дотримання пільг для областей (регіонів) у ВЕЗ мав складати від 50 до 100 років. Щоб вони стали українськими Сінгапурами, найближчі десять років іноземний капітал мав залучатися в обсязі щонайменше 70–100 млрд. дол. США [30]. Вільні

зони виникли дещо пізніше, а вже в 1991 р. було прийнято Закон «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10 вересня 1991 р., третім за чергою в числі законодавчих рішень парламенту незалежної України, перший — економічного спрямування. 13 березня 1992 р., було затверджено більш детально розписаний Закон України «Про іноземні інвестиції», що надавав спільним підприємствам ще більші пільги.

Сподіваючись на іноземні інвестиції, в Україні мали на думці залучати їх на тих же умовах, що і розвинуті країни, тобто на довгі терміни під низькі проценти. Ніхто навіть не пробував з'ясувати, чи побажають світові інвестори піти на ризик вкладення у країну, яка ще не показала себе як демократична і прогнозована. З 1992 р. і до сьогодні сукупно в Україну надійшло трохи більше 21 млрд. дол. США іноземних інвестицій, на душу населення — близько 440 дол. У Росії цей показник складає 798 дол., у Польщі — 2 тис. дол., у Німеччині — 8 тис. дол. Водночас сума витоку того ж іноземного капіталу з України за 15 років склала 12,9 млрд. дол., тобто на кожні три інвестованих долари один вивозиться [20].

Ретельний аналіз стану іноземного інвестування в Україні стане предметом іншої статті, а загалом слід нагадати, що, за даними Держкомстату, його частка склала протягом останніх років не більше 3–4 % реальних інвестицій, причому в основному спрямовувалося не в ті сфери, де могло б сприяти дійсному технологічному оновленню вітчизняного продуктивного потенціалу, а у повній відповідності з фундаментальними ринковими засадами — у найбільш прибуткові. Причому у цей обсяг включено надходження від продажу іноземцям українських підприємств і банків — але ж у цих випадках взагалі не відбулося інвестиційних вкладень в українську економіку, її активи залишилися тими ж, що й були. Той факт, що економіка нашої держави з 2000 р. перебуває у стані економічного зростання, має інвестиційною основою не зовнішні надходження, а переважно власні ресурси. Хоча міграційний капітал теж займає провідне місце в українській економіці.

Однак, головним залишається те, що структура вкладень не відповідають потребам ук-

раїнської економіки. Інвестиції в усіх випадках мають сприяти прогресивним зрушенням у структурі народного господарства, а в нашій державі вони, навпаки, поглиблюють нагромаджені ще за часів планово-директивного господарювання диспропорції. Як відзначав свого часу міністр промислової політики України В. Шандра, в нашій державі «...структура промисловості за своїми технологічними укладами не працює на користь розвитку високих технологій. Підприємства третього, далеко не передового, технологічного укладу виробляють 57% загального обсягу продукції промисловості, а їхня частка в інвестиціях становить 75%. Підприємства четвертого, вищого, технологічного укладу виробляють 38% продукції, проте їхня частка в інвестиціях — 20%. Структура інвестицій, яка існувала, не лише не сприяла прогресивним зрушенням, а навпаки, погіршувала структуру економіки. Вона забезпечувала переважні умови для розвитку підприємств нижчого, третього, технологічного укладу й обмежувала розвиток підприємств більш високого, четвертого»[29].

Отже, головне в інвестиційній політиці держави — не просто залучення коштів за будь-яку ціну, а розумне їх спрямування. Як справедливо вказувалося фахівцями, «Інвестиції потрібно здійснювати не будь-якою ціною, а лише з виважених, розумних позицій... не можна відривати умови, що склалися в державі для інвестування, від умов власне господарювання. Образно кажучи, не варто всі зусилля спрямовувати на підготовку нових земельних площ та посівів, не дбаючи про те, як зростатиме посіяне»[6, 7-8].

Перш за все, необхідно чітко визначитися із прерогативами інвестиційної політики — поставити вкладення у безпосереднє виробництво на чільне місце у державній політиці. Адже сьогодні в Україні вкладення в реальний сектор економіки мало привабливі як для банківського капіталу, так і для іноземних інвесторів. Потенційні інвестори надають перевагу вкладанню коштів у дохідніші й надійніші фінансові активи, в тому числі у цінні папери. Перед державою стоїть потреба усунення штучних переваг банківського капіталу над промисловим. Кредитна і процентна політика, методи фінансування дефіциту бюджету по-

винні підтримувати норму прибутку у сфері банківських, валютних і спекулятивних операцій не вище від середньої норми прибутку, зафіксованої у промисловості [8].

Україні потрібна національна програма інвестицій, що поєднає зусилля держави і бізнесу. Це складна, клопітка і дорога справа, що потребує декількох років і фінансових витрат на саме її створення. Необхідно просуватися в напрямі збалансованого розвитку елементів ринково, фондово та програмно орієнтованих інвестиційних процесів. Першочерговим завданням регулювання інвестиційного процесу має бути створення умов для прибуткового функціонування діючих підприємств, що має сприяти поживленню активності передусім вітчизняного інвестора. Лише після цього можна очікувати збільшення надходжень зовнішніх інвестицій.

Суттєве значення для активізації інвестиційного процесу має загальний правовий та економічний клімат у державі для функціонування підприємництва, який на сьогодні слід розцінити як незадовільний – не так у частині браку пільг, як з погляду нестабільності законодавчої бази та дотримання чинних правових норм не вибірково, а всіма учасниками правовідносин, перш за все – державними органами управління. Необхідно прийняти новий закон про державну підтримку і стимулювання інвестиційної діяльності в Україні, у якому, зокрема, визначити пріоритетні напрямки інвестиційної діяльності, механізми стимулювання залучення інвестицій, підвищення гарантій прав інвесторів.

Закон має передбачати спрощення порядку одержання інвесторами дозвільних документів, необхідних для реалізації інвестиційних проектів, спростити порядок державної реєстрації іноземних інвестицій, механізм сертифікації продукції, а також встановити адміністративну відповідальність посадових осіб за дії чи бездіяльність, наслідком яких є виникнення перешкод і погіршення умов здійснення в Україні інвестиційної діяльності. Варто підняти питання про доцільність розробки Інвестиційного кодексу України.

Законодавчі нововведення матимуть бажані наслідки за умови поліпшення загального клімату для підприємництва і створення умов для

дійсно вільної конкуренції, де головним критерієм стане ефективність функціонування на цілком ринкових засадах. Насамперед йдеться про необхідність повної відмови від практики підтримки неефективних підприємств. Фінансову допомогу, якщо вже вона потрібна, слід спрямовувати виключно на їхню реструктуризацію та закриття. Слід би взагалі скасувати податки на інвестовану частку прибутку, хоч сьогодні, без залучення нових джерел наповнення бюджету, це поки що проблематично. Але доцільно дозволити підприємствам, незалежно від їхнього розміру та кількості зайнятих, зараховувати до виробничих витрат хоч би 50% від вартості придбаного обладнання.

Для банківського сектору економіки варто запровадити знижену ставку оподаткування прибутку (15–18%), отриманого від інвестиційного та лізингового кредитування. Це дало б змогу суттєво поліпшити структуру кредитного портфеля комерційних банків за термінами позик і частково зняти проблему високих процентних ставок. У сфері стимулювання прогресивних інноваційних проектів позитивний вплив мало б зменшення розміру оподаткованого прибутку на 100% вартості нововведеного прогресивного обладнання. Враховуючи, що реальні інновації сьогодні складають незначну частку інвестицій, це не завдасть суттєвої шкоди бюджетним надходженням, але дещо посилить прагнення до впровадження дійсних досягнень науково-технічного прогресу.

Додатковим стимулом поживлення інвестиційної діяльності могло б стати створення Національного інвестиційного банку (НІБ). Світовий досвід пропонує кілька можливих варіантів формування капіталу такої фінансової інституції. Наприклад, Державний інвестиційний банк, створений у Японії, формував свої ресурси шляхом резервування в ньому (паралельно із резервами в Центральному банку) частини коштів комерційних банків. Обмежуючи кредитний потенціал комерційних банків, уряд отримував необхідні для підтримки інвестиційних проектів кошти. Промисловий кредитний банк у Німеччині було створено за рахунок разових відрахувань промислових підприємств. Отримані ресурси

(1 млрд. нім. марок) спрямовувались на фінансування проектів у вугільній та металургійній промисловості й електроенергетиці.

У справі залучення інвестицій більше ініціативи мають взяти на себе регіони, яким цілком під силу самостійно вирішити деякі проблеми підвищення конкурентоспроможності й інвестиційної привабливості. Так, саме з місцевої ініціативи можна на базі вищих навчальних закладів створити наукові інноваційні центри для проведення досліджень і впровадження розробок на базі наявних регіональних потужностей; розробити і впровадити механізм виробництва в кожному регіоні високотехнологічних товарів, використовуючи з цієї метою потужності підприємств колишнього ВПК, що простоюють; використовуючи досвід економічно розвинених країн, упровадити механізми об'єднання зусиль підприємств різноманітних форм власності для виробництва високотехнологічних товарів народного споживання і виробничо-господарського призначення.

IV. Висновки. Таким чином, пріоритетним видом інвестицій мають бути визнані виробничі капітальні вкладення. Власне, ця теза відома ще з марксистських часів, її просто варто відновити у суспільній свідомості. Водночас необхідно переглянути ставлення до тих видів вкладень, які в радянські часи відсувалися на задній план лише з тієї причини, що вони не були виробничими інвестиціями у буквальному розумінні.

1. *Абрамов СИ.* Инвестирование. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2000. – 440 с.
2. *Андреанов Б.Д.* Россия: экономический и инвестиционный потенциал. – М.: Экономика, 1999. – 662 с.
3. *Антипов А.Н., Козаченко А.В., Дибнис Г.И.* Инвестиционный процесс на промышленных предприятиях: состояние и перспективы. – Луганск: СУДУ, 1999. – 220 с.
4. *Бард В.С.* Инвестиционные проблемы российской экономики. — М.: Экзамен, 2000. – 384 с.
5. *Боди З.* Принципы инвестиций / З. Боди, А. Кейн, Маркус Алан Дж. – 4-е изд. – М.: Вильямс, 2002. – 984 с.
6. *Борщ Л.М.* Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи. – К.: Знання, 2002. – 318 с.
7. *Борщ Л.М.* Стратегія інвестиційного зростання економіки в умовах ринкової трансформації: Автореф. докт. дисерт. спец. 08.00.01 – економічна теорія. – К.: КДУ ім. Т. Шевченка, 2002 р.

8. *Власюк О.С.* Іноземні інвестиції та національний капітал: парадигма взаємодії // 36. наук, статей. – К.: Сатсанга, 2001. – С. 34.

9. *Вовчак О.Д.* Банківська інвестиційна діяльність в Україні. – Л.: Вид-во Львів, комерційної академії, 2005. – 544 с.

10. *Вовчак О.Д.* Державне регулювання банківської інвестиційної діяльності в Україні: Автореф. докт. дисерт. спец. 08.02.03 — організація управління, планування та регулювання економіки. – Л.: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2006.

11. *Гаврилюк О.В.* Іноземні інвестиції. – К.: Інститут світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 1998. – 202 с.

12. *Гальчинський А.С., Гесць В.М., Кінах А.К., Семіноженко В.П.* Інноваційна стратегія українських реформ. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.

13. *Гитман ЛДж., Джонс М.Д.* Основы инвестирования. + Руководство по изучению. – М.: Дело, 1999. – 1008 + 192 с.

14. *Гнатюк Н.І.* Спільне підприємство в умовах ринкової трансформації економіки України: Автореф. канд. дисерт. – Л., 1999. – С. 3.

15. *Губський Б.В.* Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. – К.: Наук, думка, 1998. – 390 с.

16. *Економічна енциклопедія: У 3 т. – Т. 1 / Під ред. С.В. Мочерного. – К., 2000. – С. 630.*

17. *Кваснюк Б.Є., Киреев С.І., Мар'єнко А.В., Мар'єнко О.Л., Болховітінова О.Ю.* Національні заощадження та економічне зростання / НАЛ України; Інститут економічного прогнозування. – К.: МП Леся, 2000. – 304 с.

18. *Ковтун Н.В.* Методологія та організація статистичного дослідження інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: Автореф. докт. дисерт. спец. 08.03.01 – статистика. – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2006.

19. *Ковтун Н.В.* Статистичне дослідження інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: теорія, методологія, практика. – К.: ІМЕКС, – 2005. – 418 с.

20. *Коляденко В.* (голова інвестиційної ради Українського національного комітету Міжнародної торговельної палати) «Україні потрібно як мінімум \$80 млрд інвестицій» // <http://www.ukrbusiness.com.ua/index.php?news=5016>

21. *Косова Т.Д.* Інституціональна модель фінансування інвестиційного процесу: Автореф. докт. дисерт. спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг, кредит. – Д.: Інститут економіки промисловості НАН України, 2006.

22. *Косова Т.Д.* Становлення інституціональних інвесторів в Україні: проблеми теорії та практики. – Д.: ІЕП НАН України, 2004. – 296 с.

23. *Лимитовский М.А.* Инвестиции на развивающихся рынках. – М.: ДеКА, 2002. – 464 с.

24. *Лукинов І., Герасимчук М., Коломійцев В., Пасхвер Б., Бажал Ю.* Концепція інвестиційної політики України / НАН України; Інститут економіки. – К., 1997. – 84 с.

25. *Маркс К., Енгельс Ф.* Твори. – 2-ге вид. – Т. 25. – 4.2. – С. 8.

26. Мертенс А. Инвестиции: Курс лекций по соврем, фин. теории. – К.: Киев, инвестиц. агентство, 1997. – 415 с.

27. Музиченко А.С. Инвестиційний процес в умовах трансформації економіки. – К.: Наук, світ, 2001. – 70 с.

28. Ніколенко Ю.В., Діденко М.М., Шегда А.В., Діденко О.М., Ігнатєв М.П. Основи економічної теорії: Підручник: У 2 кн. / Ю.В. Ніколенко (ред.). – 2 ге вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1998. – Кн. 2: Підприємництво, маркетинг, менеджмент: Відтворення в національному та світовому господарстві. – 272 с.

29. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України, 05.08.2005 [http:// www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/artikle?art_id=19606546@cat_id=35884](http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/artikle?art_id=19606546@cat_id=35884).

30. Савельєв Е. Теория инвестиций переходных экономик и интеграционные процессы: поиск моделей для Украины // [http:// science.uazone.net/economics/savelyev/works/invest_e.html](http://science.uazone.net/economics/savelyev/works/invest_e.html).

31. Пересада АЛ. Инвестиційний процес в Україні. – К.: Лібра, 1998. – 389 с.

32. Пересада АЛ. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.

33. Попова Г.Ю. Стратегія зниження ризиків інвестиційної діяльності: Автореф. докт. дисерт. спец. 08.02.03 – організація управління, планування та регулювання економікою. – Х.: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2006.

34. Туріяньська М.М. Концептуальні засади формування джерел інвестиційних ресурсів України: Автореф. докт. дисерт. спец. 08.01.01 – економічна теорія. – Д.: Донецький національний університет Міністерства освіти і науки України, 2006.

35. Френклін Рут Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції: Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 744 с.

The problems of investment processes are being generalised; the idea pertaining the principle of non-equipollency of the influence of various kinds of investments on economic growth is being substantiated. The proposition is made as to supplementing the classification of investments from the point of view of their role in stimulating economic activity in the state.

Шкроміда В.В.

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто принципи формування фінансових потоків на підприємстві у процесі здійснення господарської діяльності і наведено особливості їх відображення в обліку та при складанні фінансової звітності.

Ключові слова: фінансові потоки, бухгалтерський баланс, фінансова звітність, фінансово-майновий стан підприємства.

I. Вступ. В сучасних умовах підприємництва безперервний процес виробництва та функціонування підприємства в цілому є неможливим без фінансової підтримки. Пошук резервів фінансових ресурсів, ефективно розміщення та оцінка їх потоків є важливим завданням зі сторони керівництва суб'єкта господарювання для реалізації поставлених виробничих програм та стратегічних напрямків розвитку. Фінансові потоки підприємства є самостійним та за охопленням масштабним поняттям, що вимагає в процесі управління значної уваги, оскільки саме вони характеризують механізм циркуляції фінансових ресурсів в процесі відтворення та визначають ключові

параметри фінансового стану суб'єкта господарювання.

Постійну увагу у напрямку вдосконалення аналізу і дослідження структурних змін у фінансових потоках та фінансово-майновому стані підприємства приділяють у своїх працях ряд вчених, а саме Крейніна М.Н., Ізмайлова О.В., Ковалев В.В., Мних Є.В., Сайфулін А.С., Шеремет А.Д. і ін., та ряд зарубіжних вчених – Бірман Г., Рішар Ж., Уотшем Т., Шмідт С. і ін. [1, 2].

II. Постановка завдання. Для одержання відповідної інформації про фінансові потоки необхідно виділити їх в складі об'єктів бухгалтерського обліку, визначити напрям документообороту облікових реєстрів та розробити методику їх реєстрації, накопичення та обробки з метою прийняття ефективних управлінських рішень. У зв'язку з цим необхідно вивчити основні засади ведення обліку на підприємстві і формування даних про фінансові потоки з врахуванням їх властивостей та подальше відображення у фінансовій звітності.

III. Результати. Бухгалтерський фінансовий облік являється основним джерелом